

ΣΧΗΜΑΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Τι είναι τα σχηματικά ποιήματα ή καλλιγραφήματα ή καλλιγράμματα
Σχηματικά ποιήματα: «σχηματικά ή σχηματογραφικά ή καλλιγραφήματα είναι τα ποιήματα που είναι γραμμένα με τέτοιο τρόπο, ώστε οι στίχοι να σχηματίζουν μια γραφική παράσταση, μια συγκεκριμένη εικόνα».

Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων (Γυμνασίου-Λυκείου)

<http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/4716/Lexiko-Logotechnikon-Oron-Gymnasiou-Lykeiou.html-apli/index16.htm>

Λίγα λόγια για τα καλλιγράμματα (ή καλλιγραφήματα)

από το Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης

Τα οπτικοποιημένα ή αλλιώς εικονιστικά ποιήματα που η διάταξη των στίχων τους αποδίδει τα αντικείμενα που αναφέρονται ή υπονοούνται, προσκαλούν τον αναγνώστη σε ένα είδος παιχνιδιού ανάμεσα στο νόημα του κειμένου και τη διάταξή του. Ο παιγνιώδης χαρακτήρας τους διασώζεται στον όρο «τεχνοπαίγνια» που αφορά στα ποιήματα αυτού του είδους της ελληνιστικής εποχής Στο 15ο βιβλίο της Παλατινής ανθολογίας διασώζονται έξι τεχνοπαίγνια, από τα οποία τα τρία αποδίδονται στον ποιητή του 300 π.Χ. Σιμία τον Ρόδιο (300 π.Χ.): πρόκειται για τα ποιήματα «Πέλεκυς», «Πτέρυγες Έρωτος», «Ωόν» και η διάταξη των στίχων είναι στη μορφή των αντικειμένων που αναφέρονται στους τίτλους. Τα άλλα τρία (ένα του καθενός) είναι του Δωσιάδα, του Βησαντίνου, και του Θεόκριτου. Τα τεχνοπαίγνια του Σιμία, ιδιαίτερα το «Ωόν», αναβιώνουν σε παρόμοια μορφή από Έλληνες λόγιους του 18ου και 19ου αιώνα, ενώ ήδη η ευρωπαϊκή τυπογραφία είχε αναδείξει τον οπτικό -εικαστικό θα λέγαμε σήμερα χαρακτηριστήρα των γραμμάτων. Τον 19ο

αιώνα χαρακτηριστικό παράδειγμα **οπτικής ποίησης** είναι το ποίημα του Λούις Κάρολ **“Η ποντικοουρά”** στην Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων, ενώ κορυφαίο δείγμα οπτικής ποίησης αποτελεί το έργο του Μαλαρμέ **Μια ριζιά των ζαριών δεν καταργεί ποτέ την τύχη** (1897). Ο όρος «καλλίγραμμα» καθιερώθηκε από το ομώνυμο έργο του Γκιγιώμ Απολλιναίρ (Calligrammes, 1918), ενώ στα ελληνικά γράμματα του 20ού αιώνα ο πρώτος που γράφει ποίημα σε μορφή καλλιγράμματος είναι ο Γεώργιος Σεφέρης: στο «Ημερολόγιο καταστρώματος Β’» (1944) στο ποίημα με τίτλο **«Καλλιγράφημα»**, οι σίχλοι διατάσσονται έτσι που να σχηματίζουν τρία ιστιοφόρα του Νείλου.

Τα καλλιγράμματα, σήμερα, αποτελούν πεδίο δημιουργικής αναζήτησης για πολλούς εικαστικούς και λογοτέχνες, ενώ ο συνδυασμός νοήματος και εικόνας έχει αξιοποιηθεί δεόντως από τη διαφήμιση, αλλά και από την εκπαίδευση ως μία εναλλακτική μαθησιακή διεργασία.

Καλλιγράφημα ή καλλίγραμμα ή σχηματικό ποίημα ή συγκεκριμένο ποίημα είναι ένα είδος ποιήματος (που μπορεί να είναι μια φράση ή λέξη) στο οποίο η γραμματοσειρά, η καλλιγραφία ή γραφή είναι τοποθετημένα με τέτοιο τρόπο ώστε να δημιουργούν **οπτική εικόνα**. Χαρακτηριστικά του είδους είναι η απουσία σημείων στίξης και η ελευθερία στη διάταξη των λέξεων. Η εικόνα αποδίδει το νόημα του ποιήματος. Το ενδιαφέρον είναι ότι η εικόνα μπορεί να αποδοθεί σε όλες τις γλώσσες με τον ίδιο τρόπο (Βικιπαίδεια).

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%B3%CF%81%CE%AC%CF%86%CE%B7%CE%BC%CE%B1>

Ζωομορφική αραβική απόδοση καλλιγράμματος

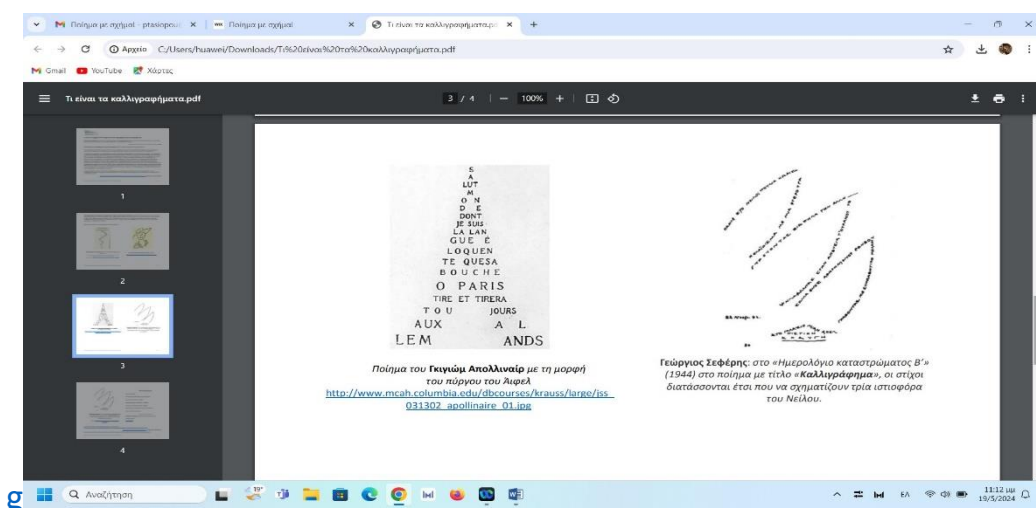

Ποίημα του [Γκιγιώμ Απολλιναίρ](#) με τη μορφή του πύργου του Άιφελ

Δείτε μερικά πολύ γνωστά παραδείγματα οπτικής ποίησης:

Λούις Κάρολ "Η ποντικοουρά" στην Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων. A reproduction of "The Mouse's Tale", p.36 in the 1865 edition of Lewis Carroll's *The Adventures of Alice in Wonderland* By Lewis Carroll, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=75230310> Γκιγιώμ Απολλιναίρ (Calligrammes, 1918),

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/99/Calligramme.jp>

■ Η ποίηση στο σχήμα των πραγμάτων II (Τ. Λειβαδίτης) | Poetry in the shape of things II (Leivaditis)

https://www.youtube.com/watch?v=tpwEtz_1Z6Y